

KISTÉRSÉGI REFORM LEPTEK

válások és új házasságok

A többcélú kistérségi társulásokról szóló 2004. évi CVII. törvény értelmében az önkormányzati általános választásokat követő fél éven belül kezdeményezhetik a települések új kistérségbe sorolásukat, illetve új kistérségek alakítását.

A lehetőségekkel a települések viszonylag kis számban éltek. Egyik kistérségből a másikba történő átsorolási igényét 41 település jelezte, míg 14 új kistérség-alakítási kezdeményezést jelentett be, amely összességében 198 települést érint. Ezen túlmenően két székhely- és egy névváltoztatási kérelmet is felterjesztettek az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztériumba (ÖTM).

Az ÖTM szakértői javaslatának kialakítását megelőzően kikérte az érintett kistérségi társulások, a megyei és a regionális fejlesztési tanácsok, a regionális közigazgatási hivatalok, valamint a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) véleményét.

Az ÖTM és a KSH közösen kialakította álláspontját a lehatárolás megváltoztatásával kapcsolatban, mely elvekkkel a Kormány-Önkormányzatok Egyeztető Fóru-

ma március 8-i ülésén egyetértett. Ugyancsak tárgyalta az egyeztető fórum az ÖTM javaslatát a kistérségi lehatárolás változásáról.

Egyéni válások és válási szándékok

A 41 változtatási kezdeményezésből a minisztérium 35 esetet támogatott. Ezek közül 13 csupán egy-egy település egyik kistérségből a másikba való átsorolását jelenti. Négy kistérség esetében kettő, két ízben három és ugyancsak két kistérség (a fonyódiból a marcaliba, illetve a pilisvörösváriból a budaörsibe) esetében négy település változásáról van szó. A 6 nem támogatott kezdeményezésből csupán egy esetben (a váciából a szobiba) volt két községi változtatási igény, míg a többi esetben egy-egy település mozgott volna. Az elutasítási indokok többségében a szak-

mai előterjesztés rámutat arra, hogy az átsorolás esetén nem jönne létre térbeli kapcsolat az új kistérséggel, mivel a település nem határos az új egységgel, illetve az átsorolás következtében a kistérségben maradó települések szakadnának el a térségüktől.

Új kistérségek és kezdeményezések

Míg az egyes települések változtatási igényének többségét (79,5%) támogatta az ÖTM, addig a 14 új kistérségi kezdeményezésből csupán 6 esetet (42,8%) támogat a minisztérium. A támogatottak között van kettő, amelyik a legtöbb települést magába foglaló kistérségek lebontására irányult. Így jön létre 20 településsel a *Pacsa székhelyű kistérség*, amely a zalaegerszegi, a Keszthely-Hévízi, illetve a nagykanizsai kistérségből tevődik össze. Az új

pacsi kistérségnek köszönhetően a legtöbb településsel rendelkező zalaegerszegi kistérség településszáma 79-ről 65-re csökken. A kaposvári kistérségi településszám 77-ről 56-ra csökken, amennyiben 21 településsel létrejön, *Kadarkút székhellyel az új kistérség*. Ugyancsak viszonylag nagy létszámú kistérség bontását eredményezi a *Zalakaros székhelyű kistérség* 16 településsel (így a nagykanizsai kistérség településszáma 30-ra csökken.) Különleges földrajzi helyzetéből és javuló szolgáltatási színvonalából adódóan támogatott a kisvárdai kistérségből 11 településsel létrejövő *Záhony központú új kistérség*. *Erd megyei jogú város* eddig nem volt *kistérségközpont*, a mostani támogatott javaslat szerint négy település kiválik a budaörsi kistérségből, amelynek településszáma viszont nem fog változni, mivel ugyancsak négy település átkerül a pilisvörösvári térségből. Ezzel az öt új kistérséggel a kistérségek száma 168-ról 173-ra fog növekedni, ugyanis *Debrecen megyei jogú város formálisan eddig is „kistérség” volt*, de nem tartoztak hozzá települések. A mostani kezdeményezés révén hat település alkotná az új térséget. Az új kistérségek létrejöttét az érintett települések két kivétellel támogatták. Nem ért egyet a pacsi kistérségbe sorolásával Dióskál község, valamint a debreceni átsorolással Sáránd község. A végső döntést az Országgyűlés fogja majd meghozni.

TERÜLETFEJLESZTÉS

A nem támogatott új kistérségi kezdeményezések közül a szakértői anyag szerint nem lenne biztosított a kistérség központból a társulási szolgáltatás a Lövőlváni, a Polgári és a Kemece székhelyű kistérségek esetében. Az új kistérségközpont és a régi közötti térbeli közelség miatt nem indokolt a Harkány, a Hévíz és a Devecser székhelyű szerveződések támogatása. A hévízi új kistérség esetén a keszthelyi kistérség körbevenné az új egységet, ezért sem támogatja a minisztérium a javaslatot. Bóly és Zalalövő új kistérségközpontok esetében megerősíti az előterjesztés, hogy mindkét kisváros mikrotérségi szerepet tölt be, de a kistérségi rendszer túlzott elaprózódásának megakadályozásával indokolja az elutasítást. A nyolc nem támogatott új kistérség összesen 120 települést érintene. A kezdeményezések zöme jelzi, hogy a mikrotérségek megerősítésére jelentős igény van.

A két kistérségi székhelyváltatására irányuló kezdeményezést – Fonyód helyett Balatonlelle, illetve Hajdúhadház helyett Nyíradony – a minisztériumi javaslat nem támogatja, viszont egyetértenek, hogy a kapuvári kistérség elnevezése Kapuvár–Beled Kistérségre változzon.

Amennyiben a minisztériumi javaslatot nem írja felül az Országgyűlés, vagyis a szakmai elvek érvényesülnek a politikai szándékokkal szemben, abban az esetben a kistérségi rendszer megőrzési stabilitását, mivel az indokolt új hat kistérség növelni fogja a működőképességet és a kistérséget váltó 35 település csupán a települések 1,1 százalékát jelenti, így e tekintetben a házasság intézménye lényegesen erősebb, mint a válásé. Bár arra vonatkozóan nincs pontos adatunk, hogy a házasságok közül mennyi a kényszer és mennyi a szerelmi együttlét.

Sólyom Z.

„A Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium és a Központi Statisztikai Hivatal a lehatárolás megváltoztatásával kapcsolatban az alábbi közös álláspontokat alakította ki:

– Alapvetően rögzíthetjük, hogy változtatásokat csak a szükséges esetekben szabad támogatni. A kistérségi rendszer kezd megszilárdulni, de a túlzott méretű változtatások a stabilitás ellen hatnának. A gyakori átsorolások beláthatatlan folyamatokat indíthatnának el, amelyek hátrányosak lehetnek a hosszú távú tervezés szempontjából.

– Új kistérség kialakítására csak kivételesen kerülhet sor, mivel az elaprózott rendszer hosszabb távon kezelhetetlenné válna. A kistérségi rendszer jelenlegi nagyságrendjének változtatása a közeljövőben nem indokolt, több szakértő már a jelenlegi számot is magasnak tartja.

– A nagyméretű kistérségek részéről gyakran működési nehézségeket jeleznek, ezek esetében felmerülhet a több részre történő felbontás is.

– Az eddigi beadványok alapján a települések átsorolási kérelmeinek egy része reálisnak, szakmailag megalapozottnak tűnik. Ezek a kérelmek elsőbbséget kell, hogy élvezzenek a kormányzati kezdeményezésekkel szemben és kellő megalapozottság esetén, javasoljuk azok támogatását. Ez összhangban van az önkormányzatiság alapjával és így módon a változtatások elfogadása is könnyebben biztosítható. 2003 óta ugyanis feltártak bizonyos hibák, amelyeket a lehatárolás felülvizsgálata során korrigálni kell. Ezek leggyakrabban akkor fordultak elő, amikor a települések aktuális politikai, vagy rövid távú területfejlesztési megfontolásokból nem a valós településközi kapcsolatokra tekintettel kérték kistérségi besorolásukat.

– Hosszabb távon célszerű lenne a párhuzamos szabályozás megszüntetése (a 244/2003. (XII. 18.) kormányrendelet és a Ktt. melléklete kapcsán). Több vélemény szerint ésszerű lenne, ha a kistérségek felsorolását tartalmazó melléklet a területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvénybe kerülne be. Ennek hiányában a jövőben is lényeges, hogy a két melléklet módosítása párhuzamosan történjen a kistérségi rendszer koherenciájának és szerves fejlődésének biztosítása érdekében.”

Forrás: ÖN-KOR-KÉP

REFORM LEPTÉK

Támogatások és feltételek

A területfejlesztésről és területrendezésről szóló törvény az Országgyűlés hatáskörébe utalja a területfejlesztési támogatások és a decentralizáció elveinek, valamint a területfejlesztés szempontjából kedvezményezett térségek besorolási feltételeinek meghatározását. Az új országgyűlési határozat tervezete kijelöli a támogatási rendszer átalakításának főbb irányait, meghatározza a területfejlesztési támogatások céljait, új alapokra fekteti a hátrányos helyzetű kistérségek kijelölését, és tovább fejleszti a kistérségek kedvezményezett szempontból történő besorolásának rendszerét. A tervezet az április végi Kormányzati-Önkormányzati Érdekegyeztető Fórumon napirendként szerepelt. Az alábbiakban részleteket közlünk az értékelésből és a javaslatból. A teljes anyag a www.onkornet.hu, illetve a www.onkorkep.hu weboldalon megtalálható.*

A területfejlesztésről és a területrendezésről szóló törvény kihirdetése óta az Országgyűlés két alkalommal, 1997-ben és 2001-ben döntött a támogatás és a decentralizáció elveiről, a kedvezményezett térségek besorolási feltételeiről. A 2001-ben elfogadott országgyűlési határozat felülvizsgálatát 2006. december 31-ig kellett volna végrehajtani. Mivel az indokolt változások a hatályos országgyűlési határozat terjedelmének több mint a felét érintik, így a módosítás helyett új országgyűlési határozat megalkotása vált indokolttá, melynek hatályát 2013. december 31-ig célszerű meghatározni az Európai Unió tervezési rendszerével összhangban.

A közigazgatási reformon belül az önkormányzati igazgatás kétharmados törvényi szintű reformintézkedéseit az Országgyűlés nem szavazta meg. A területfejlesztés feladatai így nem kerültek a regionális önkormányzatokhoz. Továbbra is hatályban maradt a helyi önkormány-

zatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 70. § (3) bekezdése, mely szerint, „A területfejlesztési feladatok, illetőleg a kormányzati területi fejlesztési programok összehangolását a megyei területfejlesztési tanács végzi.” A területfejlesztés intézményrendszerének reformja keretén belül azonban mindenképpen szükséges megvizsgálni a regionális fejlesztési tanácsok és a megyei területfejlesztési tanácsok jövőbeni szerepét. A korábbi években a megyei területfejlesztési tanácsok döntési hatáskörébe utalt fejlesztési források 2007. január 1-től már teljeskörűen a regionális fejlesztési tanácsok döntési hatáskörébe kerültek.

Kistérségi Fejlesztési Program Iroda

A kormány határozatban döntött a Kistérségi Fejlesztési Program Iroda létrehozásáról. Az iroda feladata a Nemzeti Fejlesztési Terv Tanácsadó Hálózat, a Vidékfejlesztési Tanácsadó Hálózat és az Önkormányzati és Térségi Koordinátor Hálózat

munkájának koordinációja. A hálózat tagjai egymást erősítő összehangolt tevékenységet látnak el. A három hálózat összehangolt működését az érintett tárcák által kijelölt szakemberek és a regionális koordinátorok segítik.

Át kell térni a programfinanszírozásra

A regionális szint kompetenciája növelésének legfontosabb eszköze a források. A Magyar Köztársaság éves költségvetéséről szóló törvényben létre kell hozni a regionális fejezetet, amely soronként tartalmazza a regionális szintre decentralizált forrásokat. A regionális szintre decentralizált fejlesztési források felhasználásánál át kell térni a programfinanszírozásra. A fejlesztési célokat szolgáló, regionális szintre decentralizált források hatékony felhasználásához szükséges döntéseket a regionális fejlesztési tanácsokra kell bízni.

A régiók megerősítésére és távlatban az önkormányzati régiók kialakítására irányuló politikai szándékkal összhangban a régiók a 2007–2013 közti időszak-

ra saját operatív programokat dolgoztak ki. A regionális operatív programok központi irányítása azonban nem kedvez a decentralizációnak, ezért olyan intézményi megoldásokat és döntési mechanizmust indokolt kidolgozni, amelyek a lehető legnagyobb mértékben bevonják régiókat a döntési és a végrehajtási eljárásokba.

A Lipcsei Charta tervezetével (a chartát várhatóan ez év májusában fogadják el) összhangban szükséges a városok és a velük szervesen összefüggő városkörnyéki települések gazdaságilag, szociálisan és környezeti szempontból kiegyensúlyozott, integrált stratégián alapuló fejlesztése. Ebből következően tisztán hazai forrásokból is indokolt támogatni a városokat, különösen a területi központ szerepet betöltő kistérségi székhely városokat. Ugyanakkor nem feledkezhetünk meg az elmaradott helyzetű települések felzárkóztatásáról sem.

Az országos önkormányzati szövetségek április 18-án, Gödöllőn megtartott egyeztető ülésén az országgyűlési határozat tervezetéről nem született konszenzusos döntés.

* A területfejlesztési támogatások és a decentralizáció elveit, a kedvezményezett térségekbe sorolásának feltételrendszerét meghatározó országgyűlési határozat tervezete.